

LADAKALNIS

Aukštaitijos nacionalinio parko direkcijos informacinis leidinys

**ŠIAME
NUMERYJE
SKAITYKITE:**

Kaimiškasis turizmas

Paskelbtas karas parko vietovardžiams?

Parko ežerų žuvinimas

Gyvoji tradicija ir parko žmonės

Miškų tvarkymas saugomose teritorijose

Nr. 1 (88)

**2008 m.
sausis-birželis**

TURINYS

	Besikeičiantis parko veidas	2 psl.
	Linas Stanaitis	
DARBAI PARKE	Kad žvejai nepritrūktų laimikio	3 psl.
	Andrius Juodelis	
PROBLEMOS IR AKTUALIJOS	Paskelbtas karas parko vietovardžiams?	3 psl.
	Bronius Šablevičius	
	Miškų tvarkymas saugomose teritorijose	5 psl.
	Jolanta Burokienė	
PARKO GIRIŲ TAKAIS	Nauji gamtos radiniai mūsų parke	7 psl.
	Bronius Šablevičius	
IŠ KULTŪROS LOBYNO	Ar išnyks tradicinės šventės?	8 psl.
	Linas Stanaitis	
	Sekminės Meironyse arba... ..	9 psl.
	Ieva Šaltenytė-Vilkienė	
	Europos muziejų nakties šventė Stripeikiuose	9 psl.
	Edmundas Vilkas	
MŪSŲ ŽMONĖS	Antaksnės kaimo ateitis - mūsų pačių rankose	11 psl.
	Loreta Žievienė	
POILSIS KAIME	Kaimiškasis turizmas (interviu su Algimantu Kinduriu)	12 psl.
	Linas Stanaitis	
SVETUR PASIDAIRIUS	Kelionė Lenkijos pajūriu	13 psl.
	Irena Čeponienė	

Besikeičiantis parko veidas

Linas Stanaitis

ANPD Informacijos ir kultūros paveldo skyriaus vedėjas

Atrodo, ką tik susumavome praėjusių metų darbo rezultatus, ką tik sutikome naujuosius metus, ir štai, jau vėl pasipylė laiškai, kuriuose prašoma rezervuoti nakvynę, prabilo kurį laiką tylėjęs telefonas - pirmieji šiais metais ekskursijų užsakymai, po vieną, po kelis pradėjo plaukti lankytojai... Sukasi metų laikų ratas, o mes, kaip ir mūsų protėviai, gyvename jo ritmu.

Su nerimu ir nekantrumu laukėme naujojo sezono. Nerimavome todėl, kad mūsų struktūroje įvyko nemažai pasikeitimų, ir šis turistinis sezonas yra tikras išbandymas. Visų pirma, pasikeitė Ginučių vandens malūno šeimininkas - šį sezoną jį prižiūri jau ne turizmo centras „Palūšė“, bet Aukštaitijos nacionalinio parko direkcija. Nekantravome, nes tikėjome, jog bet kokie pasikeitimai gali duoti naudos - viskas priklauso nuo mūsų pačių požiūrio.

Keičiasi žmonės, keičiasi aplinka, keičiasi galimybės...

Keičiasi parko veidas. Tikriausiai pastebėjote, kad šiek tiek pasikeitė ir „Ladakalnis“. Šių metų pradžioje Aukštaitijos nacionalinio parko direkcijos kolektyvą paliko ilgametė „Ladakalnio“ redaktorė kultūrologė Dalia Savickaitė - perėjo dirbti į Visagino miesto savivaldybę. Parko direkcijoje Dalia pradėjo dirbti 1992 metais, o „Ladakalnį“ redagavo nuo 1994-ųjų. Tiesa, praėjusių metų du numerius redagavo ne ji - buvo pasinėrusi į magistrantūros studijas. Tikėjomės, kad jas baigusi puls įgyvendinti savo subrandintas idėjas, bet... Mes iš visos širdies dėkojame jai už parko (ir „Ladakalnio“) labai atiduotas jėgas ir linkime visokeriopos sėkmės naujajame darbe.

„Ladakalnyje“ ir toliau rašysime apie parke vykdomus darbus, didžiuosius įvykius, aktualijas, nagrinėsime išskylančias problemas, prisiminsime šių vietų istoriją, papročius, tradicijas, stengsimės pažinti gamtos turtus, o poilsiautojams suteikti reikalingą informaciją apie turizmo naujoves parke.

Beje, šis leidinys yra nemokamas, o jo tiražas nedidelis. Todėl perskaitę neišmeskite, pasidalinkite su artimaisiais. Malonaus skaitymo!

DARBAI PARKE

Kad žvejai nepritrūktų laimikio

Andrius Juodelis
ANPD
vyr. specialistas

Aukštaitijos nacionalinis parkas nuo seno garsėja vaizdingais ir žuvingais vandens telkiniais, o iš atvažiuojančių lankytojų kuprinų dažnai kyšo meškerykočiai. Ne tik vyrų, bet ir moterų galvose kirba mintys nors trumpam atsiduoti žvejybai. Kai kurie žvejyba užsiima labai rimtai ir net gali pasigirti įspūdingais laimikiais. Kiti specializuojasi retų žuvų, pavyzdžiui sykų, gaudymu. Ar pagauna ir kiek pagauna, neišduoda, kaip ir dera tikriems žvejams.

Žvejoti mėgsta daugelis, tačiau retas kuris susimąsto, kad nemaža dalis vertingų žuvų mūsų ežeruose yra įveisiamos dirbtinai. Kiekvienais metais, pavasarį, vykdam valstybinę žuvinavimosi programą į Aukštaitijos nacionalinio parko ežerus išleidžiama milijonai įvairių žuvų lervučių. 2008 metų pavasarį į įvairius Aukštaitijos nacionalinio parko ežerus išleista apie 8,5 mln. lydekų lervučių, 5 mln. seliavų lervučių ir 200 tūkst. vėgelių lervučių. Skaičiai įspūdingi, tačiau būtina paminėti, kad išgyvena tik apie 10% lervučių, o brandaus amžiaus sulaukia dar keliskart mažiau žuvų.

Išleidžiant lervutes į vandens telkinius dalyvauja komisija, sudaryta iš Aplinkos apsaugos agentūros, Nacionalinio parko direkcijos ir Lietuvos valstybinio žuvininkystės ir žuvinavimosi tyrimų centro atstovų. Išleidžiamos lervutės būna vietinės kilmės, kadangi motininė banda suformuojama iš mūsų ežeruose pagautų suaugusių reproduktorių.

Iš pirmo žvilgsnio, žuvinavimas gali pasirodyti kaip bergždžias pinigų švaistymas. Bet būtent jos dėka pasiekiamas žuvų populiacijos stabilumas mūsų ežeruose. Būtent šių darbų dėka vis dar galime pajusti žvejybos meškere malonumą. Tad įvertinkime žmonių triūsą ir žuvų išteklius naudokime atsakingai.

(Nuotraukos - autoriaus)

PROBLEMOS IR AKTUALIJOS

Paskelbtas karas parko vietovardžiams?

Bronius Šablevičius
ANPD Gamtos skyriaus vedėjas

Nacionalinio parko paskirtis - išsaugoti ne tik gamtos, bet ir kultūros palikimą, kurį sudaro ne vien mažoji kaimų

architektūra, senieji kryžiai, koplytstulpiai, senkapiai, bet ir žodinė liaudies kūryba, iki mūsų dienų išlikusi dainose, pasakojimuose, kaimų istorijose, legendose, pokštuose, papročiuose ir, aišku, vietovardžiuose. Kaimų, girių, ežerų, upių pavadinimai paprastai išlieka neribotai ilgą laiką nepakitę arba keičiasi lėtai ir nežymiai. Tokiu būdu iki dabarties dienų išliko mūsų ežerų vardai: Asėkas, Almajas, Ūkojas, Dringis, Asalnai, Pakasas... Niekur kitur Lietuvoje nerasite šių vietovardžių pavadinimų. Nebežinome ir jų prasmės, nes tai baltų genties sėlių išnykusios kalbos žodžiai.

Kol turistinių, miškų ir kelių žemėlapių Lietuvoje buvo mažai, ypač sovietmečiu, teisingų vietovardžių išsaugojimas buvo neaktualus. Iš tiesų, tarkim, jei, ežeras nuo amžių amžinųjų

vietinių gyventojų buvo vadinamas gryniausiu aukštaitišku vardu „Jaskutis“, tai kaip jį galima perkrikštyti į Joskutis, Joskutys arba kitaip? Pasirodo, galima. Reikia tik sėdėti kokiam nors Lietuvių kalbos institute, turėti mokslininko laipsnį ir raštiškai diktuoti savo valią pagal principą „turi būti šitaip, nes man taip atrodo“, arba turėti galimybę braižyti ir leisti miškų, kelių, regionų turistinius, pažintinius ar ūkinius žemėlapius. Juose vietovardžius, nebijant baudų, galima rašyti, nesigilinant į tikrovę. Dabar, kai klesti įvairios turistinės literatūros ir žemėlapių leidyba, neteisingai užrašomi vietovardžiai lengvai pereina į šnekamąją kalbą ir kasdieninį vartojimą. Ne veltui sakoma: „Užrašyto ir kirviu neiškaposi“. Kartą klaidingai užrašyti vietovardžiai perkeliama į vėlesnius leidinius. Mažėjant vietinių gyventojų skaičiui, vietovardžiai irgi nyksta, o naujieji gyventojai ima vadinti taip, kaip randa parašyta žemėlapiuose ir lankstinukuose. Būna atvejų, kai vietovardis iškreipiamas dėl nesuvokiamų priežasčių. Štai, ilgą laiką Kiaunos upė buvo „Kiaunė“, kaip skelbė prie tilto stovintis kelio ženklas (dar gerai, kad kelininkai neužrašė „Šeškas“...). Labanoro girioj vingiuotas, siauras ir ilgas ežeras Žaltys nepastebimai virto į „Baltys“. Na, baisus čia daiktas - viena raidelė ne tokia! Bet dabar ežeras jau „Baltas“. Nesvarbu, kad ežeras iš tiesų raitosi kaip žaltys ir dažniausiai būna mėlynas, žalias ar pilkas ir net juodas.

Pavartykime Lietuvos Respublikos ežerų klasifikatoriuje esančių ANP ežerų sąrašą. Jame atsirado ežeras Baltelis vietoj senovinio vardo Baltelė (aukštaitiai sako „Baltela“). Ežeras Telys kažkodėl pervadintas į Buivydą. Ežeras Lydekinis (Ilgaitis) dabar jau Bundinis, o tikrasis Bundinio ežerokšnis tapo... Paluknė, turbūt amžiais taip nevadintas, nes vietovardžių Lukna, Paluknė, Antaluknė ir pan. čia niekur nėra. Šaminio ežeras Stripeikiuose (nes nuo seno garsėjo savo šamu) perkrikštytas į Samanį. Ežeras Pastovis pervadintas į Tauragnėlį. Kažkas protingas pamatė žemėlapyje, kad Pastovis yra prie pat Tauragno ir dar mažas - na, tai tegu jis bus Tauragnėlis... Ir taip toliau: Putrinis pervadintas į Laumiakėlį, Žmoginis - į Merkį. Beje, vietovardžių Merkis, Merkys šiame krašte niekas negirdėjęs. Trys Gervėčių raisto ežerėliai pervadinti į kažkokius „Gervėlius“, tuo pačiu kėsiniamas ir į istorinį Gervėčių raisto pavadinimą. Minčios girios ežeras Deglojus, kaip jį vadino senovėje, miškotvarkos žemėlapiuose tapo Daglėjumi (beveik angliškas žodis) ir spausdintuose leidiniuose taip jis vadinamas jau apie 40 metų. Naujausiuose sąrašuose ežeras jau vadinamas Krakežeriu. Nors tikrieji du Krakežerių ežerėliai to paties pavadinimo pelkėje yra už 5 km. Tad kaip dabar vadinti tuos du ežerėlius, jei jų vardas atiduotas visai kitam ežerui? Rekonstruotas Minčios malūno upės tvenkinėlis ežerų sąvade tapo „Minčios ežeru“. Iš Aukšlinio ežeriuko atėmė buvusį vardą ir davė naują - „Bevardis“. Pasityčiojimas ir tiek.

Netoli Ginučių esantis Jaskučio ežeras yra virtęs žinovų lituanistų „bandymų poligonu“. Apie 1992 m. jį pervadino į Joskutį, aukštaitiams visai svetimą žodį. Turistinės literatūros leidėjai privalėjo šį vardą rašyti su „o“. Vėliau žiūriu: pakely, šalia ežero, stovi standartinis kelininkų pagamintas ženklas, kur baltu ant mėlyno parašyta „Juoskutis“. Ši lenta visus klaidino bent porą metų, o vėliau dingo. Naujausias ežero vardas, paskelbtas net „Valstybės žiniuose“, yra jau ketvirtas - Juskutis... Oficialiuose dokumentuose, ataskaitų, suvestinių lentelėse, duomenyse

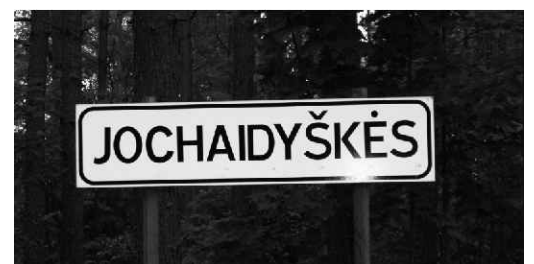
Statistikos departamentui ir kitur vietovardžio „Jaskučio ežeras“ jau nebegalima vartoti. Didelis Sugardo ežeras, kitokio vardo ir neturėjęs, žemėlapiuose rašomas kaip Sungardas, Sugardas ir, žinoma, Sağardas. Ar galima įsivaizduoti aplinkinius aukštaitius, sakančius „Sağardo ežeras“? Nieku gyvu (tikriausiai tai lenkų okupacijos laikų palikimas, nes lenkiškai „ą“ skaitoma kaip „an“ - red.past.). Nuo amžių upelis Švintė turėjo tokį vardą. Net lenkai, okupavę Vilniaus kraštą, upelį vadino „Šventelka“. Dabar užrašas skelbia, kad tai Juodina. Senąjį upės Bugos vardą jau per 30 metų esame pakeitę į Buką. O naujausią vardą skaitome prie upės tilto - „Būka“. Kurinių kaimas (girdėjau vietinius žmones kirčiuojant antrą skiemenį: Kurinių) dabar tapo... Kūriniais. Kodėl? Todėl, kad lietuvių kalbos grynumo sergėtojai taip nutarė. Jų ir noriu paklausti: duodami savo kaimui vardą senieji 19 amžiaus kaimo gyventojai kokius kūrinis turėjo galvoje - tapytus paveikslus, grožinę literatūrą, o gal klasikinę muziką?.. Be to, ir tie kūriniai turėjo atsirasti būtent šitame kaime, dėlto ir pavadinimas toks skirtas... „Krikštatėviai“ peržengė absurdo ribą, bet to nepastebi.

Čia aprašyta tik dalis per prievartą pakeistų vietovardžių, kuriais mes privalome naudotis. Tai tas pat, kas sūnų Tomą tėvai privalėtų dokumentuose vadinti Tomazu ar Tomaziejum. O gal pabandyti paieškoti, kas griaua, naikina, „sunormina“, „sulietuvina“ dar senovėje susiklosčiusius mūsų krašto vietovardžius?

Idomu, kad rusų turistai, nuo 1959 metų ištisomis vasaromis gyvendami ir plaukiodami dabartinio ANP ežerais, vietovardžius krikštijo savaip, pavyzdžiui, Carskoje ozero, Amazonka, Zolotoj kanjon, Ostrov liubvi, Kamčiatka, Palūša ir t.t. Tačiau net per 40 metų turistų duoti naujieji vietovardžiai neprigijo, nes nebuvo užrašomi žemėlapiuose, nebuvo paskelbti vyriausybinuose dokumentuose ir Lietuvių kalbos institutas dar neturėjo kalbos grynintojų monopolio.

P.S. Kažin, ką galvojo gerbiamas žurnalistas E.Jakilaitis su bendrasavininkais prie Kaltanėnų kaime esančios savo vilos pastatydami užrašą Jochaidyškės? Vertiname jų humoro jausmą, bet pasipiktinusių parko lankytojų skambučiai rodo, jog jį supranta ne visi.

(Nuotraukos B. Šablevičiaus ir I.Kazakevičiaus)

Jolanta Burokienė
Ignalinos miškų urėdijos
atstovė ryšiams su visuomene

Miškų tvarkymas saugomose teritorijose

Ignalinos miškų urėdijoje saugomoms teritorijoms priskirta pusė visų miškų. Tai Aukštaitijos nacionalinio parko, Gražutės ir Sirvėtos regioninių parkų, valstybinių draustinių miškai, saugomų kraštovaizdžio objektų sklypai, genetiniai draustiniai bei kiti ekosistemų apsaugos bei rekreaciniai miškai. Nemažą saugomų teritorijų plotą užima miškai su apribotu ūkiniu režimu, laukų apsauginiai miškai, vandens telkinių zonų apsaugos ir kiti apsauginiai miškai.

Didžiausią ir gražiausią saugomų teritorijų dalį sudaro Aukštaitijos nacionalinio parko miškai - 26,8 tūkst. ha. ANP - seniausias (įkurtas 1974 m.) ir antras pagal dydį Lietuvos nacionalinis parkas, saugantis archaišką kraštovaizdį ir kultūrą. Šis parkas buvo įkurtas ne kokioje nors ūkinės veiklos neliestoje teritorijoje, o gana gerai subalansuotoje gamtos evoliucijos, ūkinės veiklos ir socialinio žmonių visuomenės vystymosi procesų teritorijoje. Svarbiausias tikslas buvo ne viską užkonservuoti uždraudžiant ūkinę veiklą, o palaikyti tą trapią pusiausvyrą, kad dialektiniai procesai galėtų vystytis toliau.

Dalis privačių miškų savininkų savo miškus turi saugomose teritorijose, taip pat ir Aukštaitijos NP, todėl supažindinsime su pagrindiniais ūkininkavimo šiuose miškuose apribojimais.

Visose saugomose teritorijose ūkininkavimo sąlygas nustato miškų įstatymas, saugomų teritorijų įstatymas, specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos bei kiti norminiai aktai. Kaip ir visi Lietuvos miškai, Ignalinos miškai suskirstyti į 4 miško grupes. Saugomų teritorijų miškai priskiriami I, II, ir III grupės miškams.

I grupės miškams priskiriami rezervatiniai miškai. Tai valstybinių rezervatų, valstybinių parkų bei biosferos monitoringo teritorijose esančių rezervatų apyribių miškai. Ūkininkavimo tikslas - palikti miškus natūraliai augti. Miško kirtimai, išskyrus Saugomų teritorijų įstatyme ir rezervatų nuostatuose numatytus atvejus, neatliekami.

II grupė - specialios paskirties miškai. Ši grupė skirstoma į pogrupius:

A - ekosistemų apsaugos miškai. Kraštovaizdžio, telmologinių, pedologinių, botaninių, zoologinių draustinių ir šių rūšių draustinių, esančių valstybiniuose parkuose bei biosferos monitoringo teritorijose, miškai, saugomų gamtos išteklių sklypų, priešeroziniai ir kiti miškai. Ūkininkavimo tikslas - išsaugoti arba atkurti miško ekosistemas ar atskirus jų komponentus. Stichinių arba biotinių veiksmų sudarkyti, blogos sanitarinės būklės medynai kertami neplyvais arba plyvais sanitariniais kirtimais. Gamtinę brandą pasiekę medynai gali būti kertami pagrindiniais neplyvais kirtimais;

B - rekreaciniai miškai. Tai miško parkai, miestų miškai,

valstybinių parkų rekreacinių zonų miškai, rekreaciniai miškai, rekreaciniai miško sklypai ir kiti poilsiui skirti miškai. Ūkininkavimo tikslas - formuoti ir išsaugoti rekreacinę miško aplinką. Blogos sanitarinės būklės, stichinių arba biotinių veiksmų sudarkyti medynai kertami neplyvais arba plyvais sanitariniais kirtimais. Gamtinę brandą pasiekę medynai gali būti kertami pagrindiniais neplyvais kirtimais. Leidžiami visų rūšių ugdymo, sanitariniai ir kraštovaizdžio formavimo kirtimai. Kertama ne poilsavimo sezono metu, išskyrus stichinių arba biotinių veiksmų sudarkytus medynus.

III grupė - apsauginiai miškai. Tai geologinių, geomorfologinių, hidrografinių, kultūrinių draustinių, šių rūšių draustinių, esančių valstybiniuose parkuose bei biosferos monitoringo teritorijose, miškai, apsaugos zonų ir kiti miškai. Ūkininkavimo tikslas - formuoti produktyvius medynus, galinčius atlikti dirvožemio, oro, vandens, žmogaus gyvenamosios aplinkos apsaugos funkcijas. Leidžiami neplyni ir nedidelio ploto plyni (iki 5 ha), ugdymo bei sanitariniai kirtimai.

Pagal paskutinį miškų įstatymo pakeitimą, kurio redakcija įsigaliojo nuo 2008 m. sausio 1 d., visi „pagrindiniai plyni kirtimai draudžiami nacionaliniuose parkuose esančiuose III ir IV grupių miškuose, išskyrus pelkinius ir užpelkėjusių augaviečių medynus ir blogos sanitarinės būklės medynus, kurių būklės negalima pagerinti neplyvais kirtimais“.

2008 m. balandžio 2 d. aplinkos ministro nutarimu Nr. 319 pakeistos specialiosios žemės ir miškų naudojimo sąlygos, jose sugriežtinti ūkininkavimo reikalavimai tam tikrų rūšių draustiniuose.

Kraštovaizdžio, geologiniuose, geomorfologiniuose, telmologiniuose, pedologiniuose, botaniniuose, zoologiniuose, ornitologiniuose, botaniniuose-zoologiniuose draustiniuose draudžiama:

- vykdyti pagrindinius plynus kirtimus sklypuose arba jų dalyse, kur auga saugomos augalų bendrijos, yra į Lietuvos raudonąją knygą įrašytų augalų, grybų augaviečių arba gyvūnų radviečių (išskyrus stichinių nelaimių atvejus, kai reikia šalinti audros ir gaisrų padarinius, kenkėjų ir ligų židinius);
- vykdyti miško kirtimus, neišalus gruntui, sklypuose arba jų dalyse, kur auga saugomos augalų bendrijos, griežtai saugomos EB svarbos augalų rūšys, griežtai saugomos į Lietuvos raudonąją knygą įrašytos grybų ir augalų rūšys (išskyrus stichinių nelaimių atvejus, kai reikia šalinti audros ir gaisrų padarinius, kenkėjų ir ligų židinius);
- įrengti kempingus, stovyklavietes ir poilsia vietas, išskyrus stovyklavietes ir poilsia vietas, numatytas saugomų teritorijų planavimo dokumentuose, statyti transporto priemonės ir kurti laužus ne tam skirtose vietose;
- statyti, laikyti ir naudoti vagonėlius ir kilnojamuosius įrenginius: namelius, konteinerius, nebenaudojamas transporto priemonės, sandėliukus, garažus, bitininkų/sodininkų vagonėlius/namelius (išskyrus atvejus, numatytus LR statybos įstatyme bei kituose teisės aktuose);
- naikinti ar žaloti saugomų teritorijų riboženklus, informacinius stendus, savavališkai keisti jų vietą;

- įrengti atliekų saugojimo aikštes, jų surinkimo punktus ir sąvartynus;
- ne keliuose važinėti, statyti ar kitaip eksploatuoti motorines transporto priemones (įskaitant dvirates, trirates ir keturrates savaeiges transporto priemones), išskyrus specialiąsias transporto priemones, žemės ir miškų ūkio techniką, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų numatyta tvarka;
- tvarkyti, naudoti ir atkurti miškus draustiniuose ne pagal miškotvarkos projektus, patvirtintus teisės aktų nustatyta tvarka.

Visi šie draudimai galioja visuose draustiniuose. Kai kurie draustiniai turi ir savo specifinius apribojimus.

Geomorfologiniuose draustiniuose draudžiama plynai kirsti medžius ir krūmus šlaituose, kurių nuolydis 15 laipsnių ir statesniuose, taip pat kalvų viršūnėse, sodinti želdinių masyvus, jeigu tai suvienodina reljefą.

Telmologiniuose (pelkių) draustiniuose draudžiama vykdyti pagrindinius plynus kirtimus pelkėse ir jų apypelkiuose 100 metrų atstumu nuo pelkės ribos, taip pat pelkių mineralinio grunto salose. Draudžiama lankytis juose nuo balandžio 1 d. iki rugpjūčio 1 d.

Pedologiniuose (dirvožemio) draustiniuose draudžiama ardyti natūralią dirvožemio dangą ir miško paklotę, naudoti trąšas ir pesticidus, draudžiami miško ūkiniai darbai neįšalus gruntui.

Botaninių draustinių miškuose draudžiama tręšti, kultūrinti ir kalkinti natūralias pievas ir ganyklas, miško laukymėse ir aikštėse, natūraliose pievose ir ganyklose sodinti medžius didesniame nei 0,1 ha žemės plote, rinkti į Lietuvos raudonąją knygą įrašytų, taip pat draustinyje saugomų rūšių augalus ir grybus, įveisti šiuose draustiniuose nesančias medžių

rūšis, atlikti miško ūkio darbus neįšalus gruntui.

Zoologiniuose draustiniuose draudžiama apsodinti mišku natūralias pievas ir miško laukymes, įrengti transporto, poilsio aikštes, statyti palapines, kūrenti laužus. Atsižvelgiant į saugomų gyvūnų rūšis, draudžiama lankytis nuo balandžio 1 d. iki rugpjūčio 1 d.

Ornitologiniuose draustiniuose draudžiama dirbti miškų ūkinius darbus nuo kovo 1 d. iki rugpjūčio 1 d., lankytis nuo balandžio 1 d. iki rugpjūčio 1 d., medžioti ir žvejoti, visiškai draudžiama medžioti paukščius.

Botaninių zoologinių draustinių miškuose draudžiama apsodinti miško laukymes, natūralias pievas ir ganyklas mišku, rinkti į Lietuvos raudonąją knygą įrašytų, taip pat draustinyje saugomų rūšių augalus ir grybus.

Rezervatų apsaugos zonos miškuose draudžiama vykdyti pagrindinio naudojimo plynus kirtimus 300 metrų pločio juostoje aplink gamtinį rezervatą (išskyrus atkuriamuosius kirtimus blogos būklės medynuose), sakinti mišką, steigti nuolatinės poilsia vietas.

Visose Ignalinos rajone esančiose saugomose teritorijose pagrindiniai kirtimai draudžiami nuo kovo 1 d. iki rugpjūčio 1 d., išskyrus sanitarinius kirtimus.

Ugdomieji kirtimai (šviesinimai, valymai, retinimai, einamieji) draudžiami nuo kovo 1 d. iki liepos 1 d.

(Nuotraukos Algirdo Panavo)

PARKO GIRIŲ TAKAIS

Nauji gamtos radiniai mūsų parke

Bronius Šablevičius
ANPD Gamtos skyriaus vedėjas

Jau esame 2008 metų pusiaukelėje. Iki liepos pradžios gamtoje įvyksta svarbiausi procesai - augalai ir gyvūnai stengiasi pratęsti savo gyvavimą ateičiai. Todėl tuo laiku jie labiausiai pastebimi.

1. Uralinės pelėdos. Tai ypač reikšmingas radinys. Balandžio 21 d. vakare Ažvinčių-Minčios girių sandūroje girių gyventojas A. Pivoras išgirdo šių pelėdų balsus, pagal kuriuos nustatyta, kad tai buvo paukščių porėlė. Pelėdos atskrido prie žmogaus, o viena jų leidosi fotografuojama. Tai pirmoji šių retų pelėdų registracija ne tik ANP, bet ir šiame regione. Iki 2008 m. pavasario Lietuvoje jos buvo žinomos Biržų girioje, Adutiškio miškuose ir galbūt Latvijos pasienyje (Rokiškio r.).

2. Žvirblinės pelėdos. Ši paukščių rūšis mūsų parke

žinoma nuo 1978 m., bet žvirblinukių lizdas su pelėdžiukais parke aptiktas pirmą kartą (žr. nuotrauką). Gegužės 26 d. Ažvinčių girioje, netoli Utenykščio ežero, jų apgyvendintą uokšą aptiko ekologas T. Masiulis. Surasti jų lizdą labai sunku, nes šios mažytės pelėdos gyvena tyliai, nepastebimai. Lizdai surandami atsitiktinai. Todėl Lietuvoje pirmasis žvirblinių pelėdų lizdas aptiktas tik 2002 m. Iki šiol žinomi vos 5 perėjimo atvejai.

3. Gulbės giesmininkės. Balandžio 25 d. stebėta gulbė, kraunanti lizdą dideliame pelkyne prie Pagilūtės kaimo. Vėliau paukščių elgesys rodė, kad vyksta perėjimas, bet patį lizdą slėpė tanki aukšta pelkyno augalija. Tai pirmasis perėjimo atvejis. Iki šiol gulbės giesmininkės parką aplankydavo tik migracijų metu.

4. Dvijuostė nendriadusė. Gegužės mėn. viduryje ši retą vandens vabalą sugavome Gervėčių raisto ežerėlyje. Vabalai yra gamtosauginės programos NATURA2000 (europinės svarbos) rūšis. Kai kurie parkai privalo vykdyti šios rūšies monitoringinio tipo apskaitas.

5. Šarvuotoji skėtė. Birželį atlikome šios laumžirgių rūšies apskaitas parke. Tai irgi europinės svarbos vabzdžiai. Mūsų parkas privalo atlikti jų gausumo ir veisimosi vietų monitoringą. Netikėtai suradome 5 gyvenamąsias vietas.

6. Paprastasis taukius. Šių grybų augimvietė atsitiktinai rasta Vyžių miške, eglyne, prie Ripelialaukio kaimo (žr. nuotrauką). Balandžio 29 d. čia suskaičiavome 173 grybus maždaug 16 m² plote. Pasak Lietuvos raudonosios knygos, tai pirmas radinys respublikoje nuo 1960 metų.

(Nuotraukos T. Masiulio ir B. Šablevičiaus)

IŠ KULTŪROS LOBYNO

Ar išnyks tradicinės šventės?

Linas Stanaitis

ANPD Informacijos ir kultūros paveldo
skyriaus vedėjas

Aukštaitijos nacionalinis parkas yra ne tik teritorija geografinė prasme. Tai labiau erdvė, kurioje saugomi tiek materialūs objektai (augalija, gyvūnija, kraštovaizdis, architektūra, istoriniai ir kultūriniai paminklai), tiek nematerialios vertybės. Prie pastarųjų priskirčiau dvasinį-kultūrinį palikimą, kuris pasireiškia per tautosaką, papročius ir, be jokios abejonės, šventes.

Bet visa tai - tik žodžiai, bandymas sudėlioti viską į apibrėžimų lentynėles. Iš tikrųjų, dvasinis paveldas yra ne kas kita, kaip čia gyvenantys žmonės. Nes būtent jie yra šio paveldo saugotojai ir skleidėjai. Pabandykime įsivaizduoti, kaip atrodytų bitininkų šventė, kurioje nedalyvautų nė vienas bitininkas?.. Arba kūčių vakarienė, kurią susirinkusi šeima švęstų tiksliai laikydamasi tradicijų, apie kurias perskaitė knygoje?..

Nesunku atspėti, kur link bandau nukreipti mintis. Gyvoji tradicija ir yra tikrasis dvasinis palikimas. Ne tai, ką vienu ar kitu būdu užfiksuojame etnokultūrinių ekspedicijų metu, ir ne tai, kas nugula į įvairių institucijų archyvus, bet tai, kas žmonėms neatsiejama nuo jų gyvenimo, nuo jų pačių savasties. Kitaip tariant, gyvoji tradicija yra tai, ką žmonės daro vedami savo širdies, nes tai jiems svarbu, nes tuo jie gyvena.

Nenuostabu, kad tradicijų ir papročių labiau laikosi vyresniosios kartos žmonės. O dar tiksliau, tai mūsų vyresnieji seneliai ir proseneliai. Ypač tie, kurie gyvena tradicinėje aplinkoje, t.y. aplinkoje, kurioje užaugo ir su kuria susijusi didžioji dalis jų gyvenimo patirties. Kad ir kaip būtų gaila, bet tokių žmonių parke kasmet mažėja. Ir priešingai, kasmet daugėja poilsiautojų, kurie į savo sodybas atvyksta

tik savaitgaliais, per šventes arba atostogų metu.

Kita priežastis, lemianti tradicijų nykimą, yra nepaprastai greitai besikeičiantis pasaulis, o tiksliau - jo suvokimas. Tai ir įvairūs globalizacijos reiškiniai, ir sparčiai auganti, į vartojimą orientuota ekonomika, tuo tarpu tradicijos labiau siejasi su stabilumu ir pasikartojimu. Štai pavyzdžiui, Sekminės nuo seno buvo gyvulių ganymo pradžia. Kadangi gyvulius ganydavo piemenys, tai jie ir buvo šventės dėmesio centre. Vėliau, nors piemenys, kaip socialinis luomas, ir išnyko, bet ganymo pradžią žyminti šventė išliko. Įdomu, ar turėsime šią šventę, kai nebeliks gyvulių?

Šis klausimas mane kamuoja jau ne vienerius metus. Ir kasmet su vis didesniu nerimu laukiu Sekminių - tradicinės šventės, tapusios Aukštaitijos nacionalinio parko kultūrinio paveldo vizitine kortele. Šiame Sekminės buvo nepaprastai anksti, todėl apie karvių plukdymą nebuvo net kalbos. O juk būtent ši atrakcija ir priviliodavo daugumą žiūrovų. Kita vertus, kad ir tų karvučių kaime liko vos trejetas. Kam jas kankinti ir plukdyti Pabiržės pusiasalin, jei ir šitam krante ganyklų pakanka...

Po ilgų svarstymų, nutarėme vis tik organizuoti šventę. Ir ne todėl, kad norime žūtbūt išsaugoti šią tradiciją. Labiausiai mūsų apsisprendimą nulėmė pačių meironiškių susidomėjimas. Jie patys su dideliu nekantrumu laukė šios šventės ir mielai prisidėjo prie jos organizavimo. Esame be galo dėkingi Irenai Lukoševičienei, Vygandui ir Stasei Baniams, Bronei Kriaučiūnienei, Laimai Banienei, Veronikai Visockienei ir Alesijai Aliejūnaitei.

O kad šventė buvo smagi ir linksma, manau paliudytų ir šventės svečiai ignaliniečiai, dalyvavę iškilmingoje eisenoje per kaimą, o po to gegužinėje smagiai sukęsi rateliu pagal Ignalinos muzikos mokyklos liaudiškos muzikos kapelos „Almaja“ muziką. Buvo čia ir alaus, kuriuo vaišino restorano-viešbučio „Žuvėdra“ šeimininkas P.Mačiulis, ir jau tradicine tapusios kiaušinių, už kurią esame dėkingi KŪB „Danalta“ savininkui D.Paukštei, jau nebe pirmi metai remiančiam šią šventę.

Žiūrėjau į besilinksminančius žmones ir staiga suvokiau, kad nesvarbu, kaip pasikeis mus supantis pasaulis ir mūsų gyvensena - šventės ir tradicijos išliks tol, kol jų reikės patiems žmonėms. Gali būti, kad mes esame liudininkais naujų tradicijų atsiradimo - buriantis kaimo žmonėms, kuriantis bendruomenėms formuojasi naujos tradicijos. Ir tegul jos nėra taip glaudžiai susijusios su mūsų senuoju tikėjimu, bet jos gyvos. Ir gyvuos tol, kol bus gyvi mūsų kaimai, kol bus gyvi žmonės ir jų turtingas dvasinis pasaulis.

(Nuotraukos
I. Kazakevičiaus)

Sekminės Meironyse arba...

Ir aš ten buvau, alų midų gėriau, per barzdą varvėjo, burnoj neturėjau

Ieva Šaltenytė-Vilkienė
Šventės dalyvė

Antrąjį gegužės sekmadienį, praūžus pavasariniam lietui, Meironų kaimo pašonėje nedrąsiai rikiavosi šventės dalyvių automobiliai. Kadangi jau buvau girdėjusi apie neįprastą šio kaimo gyventojų puoselėjamą tradiciją per Sekmines plukdyti į pusiasalį karvių bandą, savo akimis

labiausiai norėjau pamatyti būtent šį reginį. Tačiau jis buvo truputį kitoks... Iš bandos šiandien Meironyse liko tik kelios karvutės, iš kurių šventei atstovavo tik viena juodmargė. Išpuoštais ragais ji žengė per kaimą, pasitikdama fotoaparatus blykstes ir smalsuolių žvilgsnius, kol pagaliau gavo progą ramiai pasiganyti ir ramiai užkrimsti šviežios šiųmetės žolės.

Antroje šventės dalyje labiausiai mano laukiamas momentas buvo Sekminių kiaušininės kepimas ant laužo. O keptuvės didumas! Šeši kepa, šeši ugnį kursto, šeši pagardais barsto. Gamtoje užkasti visad smagiau nei namuose. O kai šitaip karališkai vaišina ir alučio įpila, jautiesi ištis puikiai.

Visą likusį laiką linksmino ignaliniečių „Almajos“ muzikantai. Kas netingėjo, spėjo ir pašokti, ir dainą užtraukti, aukštaitiškai, iš visos širdies, po Aukštaitijos dangumi.

Europos muziejų nakties šventė Stripeikiuose

Edmundas Vilkas
ANPD kultūros paveldo

Šių metų gegužės 17 dieną Aukštaitijos nacionaliniame parke, Stripeikių Senovinės bitininkystės muziejuje, vyko „Europos muziejų nakties“ renginiai.

„Europos muziejų nakties“ renginių iniciatoriai yra Prancūzijos muziejininkai (Prancūzijos Muziejų direkcija, Prancūzijos Kultūros ir komunikacijos ministerija, Prancūzijos

Nacionalinių muziejų sąjunga ir kitos institucijos). Renginį kasmet globoja Europos Taryba, šiemet jau ketvirtus metus iš eilės pagrindiniu šventės globėju tapo Europos Tarybos generalinis sekretorius Terry Davis. „Europos muziejų nakties“ renginiai vyksta visose Europos šalyse, kurios yra ratifikavusios Europos kultūros konvenciją. Renginių organizatorių tinklapis skelbia, jog šventės tikslas - sudominti visuomenę, o ypač jaunimą ir šeimas, bendru Europos kultūros paveldu ir jo turtais.

„Europos muziejų nakties“ renginiai Stripeikiuose vyksta jau antrus metus iš eilės. Porą metų prieš tai Aukštaitijos nacionalinio parko direkcija dalyvavo „Europos muziejų nakties“ renginiuose Švenčionių „Nalšios“ muziejaus Reškutėnų filiale. Praeitų metų renginys Senovinės bitininkystės muziejuje buvo bandomasis, mat dar buvo neaišku, kaip tokią šventę organizuoti ir ar tokia šventė susilauks dėmesio. Pavykus praeitų metų renginiui, nutarta šventę organizuoti kasmet. Pagrindinė šių metų „Europos muziejų nakties“ organizatorė buvo Senovinės bitininkystės muziejaus vedėja Zita Stasytienė. Jos dėka šventėje dalyvavo nemažas būrys dainininkų, muzikantų ir šokėjų, surengtos dvi paskaitos. Gegužės 17 dieną, šeštadienį, 18 val. į

o nemažas jų kiekis puikiai apšvietė muziejaus teritoriją bei originaliai dekoravo naktinį renginį.

Šių metų „Europos muziejų nakties“ renginys baigėsi jau po vidurnakčio. Įgavę daugiau organizacinės patirties, kitais metais galime tikėtis dar ilgesnės bei įvairesnės šventės programos, galbūt ir gausnio lankytojų būrio.

Nuotraukos I. Kazakevičiaus

šventę susirinko žmonės iš aplinkinių rajonų, o taip pat ir nemažas būrys Aukštaitijos nacionalinio parko direkcijos darbuotojų su šeimomis. Vakaras prasidėjo šventės dalyvių ir svečių vaišėmis - medumi su sūriu. Šventės organizatoriai sakė įžangines kalbas. Vėliau organizatoriai suaugusiems ir vaikams surengė dvi apžvalgines ekskursijas po bitininkystės muziejų. Supažindinus šventės dalyvius ir svečius su muziejumi bei jo saugomomis vertybėmis, prasidėjo muzikinė vakaro dalis. Joje dalyvavo Tauragnų kultūros centro moterų ansamblis, Ignalinos kultūros centro Sportinių šokių kolektyvas, Ignalinos kultūros centro pramoginių šokių kolektyvas (vadovė Neringa Kir-

kilienė), Didžiasalio vaikų globos namų vaikų kolektyvas. Vėliau gydytoja homeopatė iš Ignalinos Beatričė Karkliauskienė skaitė paskaitą apie bičių produktus ir jų teikiamą naudą žmogaus organizmui, o UAB „Medicata“, užsiimančios preparatų iš įvairių bičių produktų gamyba ir platinimu, atstovas pasakojo apie įmonėje gaminamą produkciją, jos įvairovę ir vartojimą.

Sutemus muziejaus teritoriją apšvietė fakelai, išdrožti iš pušinių kelmų. Tokius fakelus daugelis lankytojų matė pirmą kartą. Fakelai degė apie tris valandas,

MŪSŲ ŽMONĖS

Antalksnės kaimo ateitis - mūsų pačių rankose

Loreta Žievinė

Antalksnės bendruomenės pirmininkė

Antalksnės kaimo bendruomenė buvo įkurta 2004 m. Nesigirdami drįstame sakyti, jog tai viena aktyviausių bendruomenių Ignalinos rajone. Idėja įkurti tokią bendruomenę kilo Raimundui Žieviui, kuris 1999 m. darbavosi Vokietijoje ir ten susipažino su bendruomenių veikla. Grįžęs į Lietuvą pamėgino pritaikyti vokiečių patirtį, nors, tiesą sakant, tos patirties buvo labai nedaug, o ir bendruomenių, iš kurių būtų galima pasimokyti, Lietuvoje nebuvo.

Sunkiai įsivaizdavome, nuo ko pradėti, tik žinojome, kad bendruomenę sudaro žmonės, kuriuos vienija idėjos, tikslas ir darbai. Bendruomenei būtinas vadovas. Savaime suprantama, juo buvo išrinktas Raimundas Žievys.

Pirmieji bendruomenės darbai prasidėjo pavasarinių talkų organizavimu Antalksnės kaime. Darbas ne toks didelis, bet rezultatas matomas - gyvenvietė tapo švaresnė ir gražesnė.

Vėliau gimė idėja paruošti projektą „Amatų mokymas Antalksnės kaime.“ Gautas lėšos nebuvo įspūdingos - 1000 Lt. Bet tai buvo pirmieji pinigėliai, už kuriuos mūsų kaimo vaikai pasimokė piešimo, keramikos, medžio drožybos, kalvystės amatų, o taip pat šokti senuosius liaudiškus šokius. Po šio projekto organizavome kitą - „Rūbų modeliavimas ir rankdarbiai.“ Jam vadovavo tautodailininkė Vladė Adomavičienė. Projektas pavyko - bendruomenės moterų darbų paroda iki šiol puošia Antalksnės kaimo užėigą.

Bene didžiausias mūsų vykdytas projektas džiugina tuo, kad jo metu kaime sukūrėme skulptūrų kalnelį, o pagrindinį kaimo kelią papuošėme apsodindami jį medeliais.

Vykdydami projektus suorganizavome daug vakaronių: „Vakaras prie arbatos“, „Vakaras su gitara“ ir kt. Jau tradicija tapo kasmetinė šv. Kalėdų šventė vaikams. Į vakarones pasikviečiame rašytojus, poetus, vyresnio amžiaus žmones, grojusius ir grojančius gitara. Kiekvienos vasaros pradžioje kaimas švenčia

„Antanines“. Šiais metais tai jau septintas toks susiejimas. Po visų vakaronių, pasibuvimų žmonės dar ilgai nesiskirsto namo. Turi jie apie ką pasikalbėti, kuo pasidžiaugti, o neretai ir pasiguosti.

Ne per seniausiai svarstymui pateiktas dar vienas projektas. Jeigu jis bus „palaimintas“ ir bus skirtos lėšos, tai kaimas turės savo puikiai sutvarkytą paplūdimį.

Kiekviena bendruomenė turi turėti iniciatorius-aktyvistus, kurie priverstų suktis visą ratą. Mūsų bendruomenėje tokie yra Gražina Ragaišienė ir buvęs bendruomenės pirmininkas Raimundas Žievys.

Įgyvendinant projektus mums talkino Linkmenų seniūnija, Aukštaitijos nacionalinis parkas, o ir patys gyventojai skiria 2% pajamų mokesčio. Širdingai dėkojame visiems už paramą.

Gruodžio mėnesį įvyko naujo bendruomenės pirmininko rinkimai. Juo buvau išrinkta aš, Loreta Žievinė (Raimundas galės atsikvėpti). Tikimės, kad ir toliau bendruomenė sėkmingai dirbs, kad kaimas gražės, o norinčių kurti grožį daugės.

(Nuotraukos iš bendruomenės fotoarchyvo)

POILSIS KAIME

Kaimiškas turizmas

interview su Algimantu Kinduriu

Kaip ir esame pažadėję savo skaitytojams, tęsiame pažintį su Aukštaitijos nacionalinio parko teritorijoje įsikūrusių kaimo turizmo sodybų šeimininkais. Informacijos ir kultūros paveldo skyriaus vedėjas **Linas Stanaitis** viešėjo Paūkojės kaime. Šiame numeryje jo pokalbis su **Algimantu Kinduriu** (nuotr. dešinėje).

L.S.: Kaimo turizmas jums yra verslas ar gyvenimo būdas?

A.K.: Kai kas sako, kad tai verslas, biznesis. Bet aš manau, kad biznio iš to nepadarysi. Jeigu bus nakvynės namai su restoranu, gal ir bus verslas. Bet jei grynai kaimiškas paslaugas teiksi: valtį pažvejot, pirtį pasipert ir aikštutės žaidimams - koks čia biznesis. Mano sodyba užima 1,5 ha ploto. Tai galiu ir palapinių keletą priimti. Iš viso galiu iki 20 žmonių priimti.

Vienos grupės aš namėgstu. Man labiau patinka, kai gyvena kelios atskiros šeimos. Iš viso vienu metu gali ilsėtis trys - keturios šeimos. Tada ir erdvės užtenka - jei norės, tai galės vieni kitų ir nesusitikt. Maudytis galima prie vieno arba prie kito ežero, atstumas tas pats (*Pakasas ir Ūkojas red. pastaba*). O žvejoti, tai čia toks ežeras, kad išplaukei ir... nekludysi vienas kitam tikrai. O šiaip, būna šeimų, kad ir susidraugauja.

L.S.: O laimikiais poilsiautojai ar gali pasigirti?

A.K.: Aš pats registruoju didžiausias žuvis. Sugauna dažniausiai lydekas. Praeitą rudenį Ūkojyje pagavo 9kg, kaip mes

vietiniai vadinam, „seliavinę“ lydeką, o Pakase šiemet pavasarį ištraukė 7,5 kg. Šiemet trijų kilogramų karšį parnešė - pagavo žvejodami Pakaso ežere dugnine tiesiog nuo kranto. Moteris antrą kartą laikė meškerę rankose. Pagauna ir lyniukų, ir kitokių žuvų. Čia tokie ežerai - žuvies yra, tik netingėk gaudyt. Ypač pavasarį arba rudenį turiu pastovių klientų, spinningautojų. Jiems nereikia jokių patogumų, gyvena pirties namelyje. Meškerę įmetė ir valgo atsisėdę. Svarbu kad plūdę mato. Didžiausia svečių pagauta lydeka buvo daugiau kaip vienuolikos kilogramų.

L.S.: Ar iš tikrųjų kaimo turizmas sezoninis verslas?

A.K.: Jau tretį metą, kai sezoniškumas mažiau jaučiamas. Be abejo, pagrindinis antplūdis būna vasarą - juk atostogų metas, ir nieko čia nepadarysi. Bet dabar pas mane važiuoja ir žiemą - važiuoja į pirtį, važiuoja pažvejot. Turiu tokių nuolatinių klientų - vos tik ledas išlaiko žmogų, skambinu ir pranešu jiems - iškart atvažiuoja. Teisybė, rudenį ir žiemą tai daugiau savaitgalinis turizmas. Tik per progines šventes atvažiuoja ilgesniam laikui. Žiemą, būna, pasileidžia ir su slidėmis per visus kalniukus, buvo kad ir visas slides sulaužė. Bet senos buvo, medinės, tai negaila buvo ir pakeisti. Dviračių tik nenuomuoju, nes vis tik priežiūra per brangi. O valtys, jei gyvena pas mane žmonės, aš net ir neįskaičioju į kainą - naudojami nemokamai.

L.S.: Kas paskatino imtis kaimo turizmo?

A.K.: Tai konkreti istorija. A. a. Edita Kondrotienė mane prirėmė. Ji mane įkalbinėjo, kad pas mane viskas jau pritaikyta, kad viskas labai tinka, tereikia tik pradėti. Net keletą kartų buvo atvažiavus. Galų gale ir pasirašiau.

L.S.: Ar nesigailite?

A.K.: Būna momentų, kai galvoju, kad tegu ima šunes visą šitą verslą - darbų daug, nieko negali suspėti, būna ir klientų nemalonių. Bet man patinka su žmonėmis bendrauti. Būna, kad po pirmo karto vėl atvažiuoja, ir ne vienerius metus. Būna, ir parką kartu apvažiuojam, parodau ir papasakoju. Bet būna ir nelabai malonių žmonių, kad kyla noras nuo rytojaus užsidaryti.

L.S.: Kaip įsivaizduojat turizmą parke po 20 metų?

A.K.: Kiekvienas galvoja ir planuoja priekin. Bet įsivaizduot, kaip tai atrodys, yra sunkiau. Manau, daug nesikeis. Jei vadinsis kaimo turizmas, tai nebus labai pasikeitęs. O jeigu keisis, tai jau nebebus kaimo turizmas. Aš kaimo turizmą suprantu taip - dirvoniukas su natūralia pieva, pakrantė su nendrynu ir mediniais lieptukais. Aplinka turi išlikti natūrali, ne taip, kaip kai kurie išpila kelis kubus smėlio, kad krantas būtų geras ir žolės išpurškia, kad pakrantės neužželtų. Jau vien pavadinimas „kaimo turizmas“ daug pasako (nors manau, labiau tinka žodis „kaimiškasis“). Buvo, kad klientai atvažiuoja gal iš Strigailiščio ar panašiai ir skundžiasi, kad koks ten kaimo turizmas ant asfalto ir miestelyje. Būna, kad kai skambina užsisakyti sodybą, klausia, ar tikrai pas jus per žolę galėsime vaikščioti? Todėl kaimiško įvaizdžio keisti nenorėčiau. Jei pas mane kas nors pasikeis, tai iškart keisiu pavadinimą. Nes tai jau nebebus kaimo turizmas.

L.S.: Ko palinkėtumėt „Ladakalnio“ skaitytojams ir parko lankytojams?

A.K.: Jei jie skaito „Ladakalnį“, tai jau gerai. Tai rodo susidomėjimą vieta, vertinimą šio krašto. Reiškia jie ir apie gamtą atitinkamai galvoja ir jų požiūris toks. Tikėkimes, kad jie ją saugos ir puoselės, kaip vietiniai mūsų gyventojai. Žinoma,

būtų gerai, kad kuo daugiau „Ladakalnį“ skaitytų žmonių, kurie lankosi čia. Yra žmonių, kurie nelabai supranta, kas yra gamta. Šis kraštas yra tikras gamtos kampelis, kur gali pamatyti išlikusios švarios gamtos. Važinėjant matosi tik civilizuota, bet vaikstant pėsčiomis ir įsižiūrint, galima pamatyti ir išlikusios tokios grynos gamtos. Kai atvažiuoja mėgėjai tik pabaliavot, tai jie gali baliavot ir ant asfalto. Asfaltas - kaip apsauga žemei. Ant jo viskas galima. O ketinantys važiuoti priešiukslinti į mūsų gamtos namus - tokie čia nelaukiami. Bet manau, kad jie ir „Ladakalnį“ nelabai skaito. Kurie skaito, tie mūsų kraštą myli ir vertina.

L.S.: Manau, skaitytojams bus įdomūs jūsų pamąstymai. Ačiū už pokalbį ir sėkmės puoselėjant kaimiškąjį turizmą.

(Nuotraukos Lino Stanaičio)

SVETUR PASIDAIRIUS

Kelionė Lenkijos pajūriu...

Irena Čeponienė
ANP direktoriaus pavaduotoja

Dar pernai planavome su parko kolektyvu aplankyti Lenkijos pajūrio nacionalinius parkus. Įgyvendinti planus pavyko tik šįmet. Vos tik gavę kvietimą iš Slavinskij nacionalinio parko, iškart išsirengėme į kelionę. Iki galutinio tikslo kelias tolimas, todėl nutarėme pakeliui aplankyti ir kitus įdomesnius objektus.

Pirmasis sustojimas buvo Gierložo miške netoli Kentšyno miestelio, kur antrojo pasaulinio karo metu Hitleris buvo įsirengęs būstinę, iš kurios vadovavo karo veiksmams. „Vilkas“ buvo Hitlerio partinis slapyvardis, todėl ir būstinė buvo pavadinta „Vilko guoliu“. Statybas vykdė vokiečių darbininkai.

Kitų tautybių žmonės dirbo prie kelių tiesimo. Viskas buvo pastatyta ant žemės, tik maisto sandėlis įrengtas po žeme. Barakai buvo padengti 0,5 m storio gelžbetonio sienomis, o Hitlerio ir svečių bunkerį saugojo papildomos 4 m storio gelžbetoninės sienos. Hitleris čia gyveno 900 dienų. 1945 m. sausio mėn. atsitraukdami vokiečiai susprogdino „Vilko guolį“. Dabar čia tik krūvos betono su styrančiais geležiniais strypais, tačiau tai vis tiek labai įspūdingas, nors ir šiurpą keliantis objektas. Į kai kuriuos bunkerius galima patekti, bet visur iškabinėti užrašai „pavojinga“ įspėja, kad reikia būti atsargiems.

Visiškai kita nuotaika nei „Vilko guolyje“ buvo aplankius Šv. Lupkos bažnyčios ansamblį su vienuolynu. Bažnyčia garsi tuo, kad joje yra „šokantys“ vargonai. Mums be galo pasisekė - koncerto teko laukti tik 15 min. Ekskursantų prisirinko pilna bažnyčia. Visus sužavėjo vargonais atliktas Oginskio polonezas. O prie vargonų esančios figūros tikrai pajudėjo: angelai sukinėjosi į šonus ir pūtė dūdas, šventieji palengva lenkė galvas, kilnojosi jų karūnos.

Nuvažiavus tokį kelią, neaplankyti garsiosios Malborko pilies būtų nuodėmė. Įspūdingo dydžio pilis-tvirtovė, kryžiuočių ordino pagrindinė buveinė, pastatyta XIII a., vėliau, XVI a.,

perstatyta. Dabar ji yra restauruota ir gausiai lankoma. Pavieniai turistai čia galėtų lengvai pasiklysti, todėl jie jungiami į grupes, kurias lydi vadovai. Mes taip pat vaikščiojome po magistrų menes ir svečių kambarius, buvusius valgomuosius, netgi tualetus, kurie tais laikais rūmuose jau buvo įrengti. Atskirose salėse sukaupta ginklų, aprangos, žirgo aprangos, papuošalų ir kitokios kolekcijos.

Kitą dieną pasiekėme Slavinskij nacionalinį parką, kur mūsų laukė lenkų kolegos. Slavinskij nacionalinis parkas įkurtas 1967 m. Jo plotas - 32744 ha. Tikslas - išsaugoti pajūrio ežerų ekosistemas, durpynus, pajūrio pušynus ir unikalias kopas. Nacionaliniam parkui priklauso 34 km pajūrio. Parke taip pat yra 4 dideli ežerai,

iš jų didžiausias Lenkijoje - Lebsko ežeras, kurio plotas - 7 tūkst. ha. Net tris ketvirtadalius parko dengia vanduo. Prie ežerų - didžiuliai užpelkėję plotai.

Turtinga nacionalinio parko gamta. Čia peri 184 rūšių paukščiai, o iš viso sutinkami net 261 rūšies paukščiai. Tai sudaro 79% visos Lenkijos ornitofaunos. 35 paukščių rūšys įrašytos į Lenkijos raudonąją knygą. Miškuose gausu elnių, stimų, briedžių, lapių, kiaunių, barsukų, smulkiųjų graužikų.

Vandenyse gyvena 60 rūšių žuvų. Gėlavandenės žuvys - tai karšis, lynas, lydeka, ešeriai, kuojos ir kt. Yra žuvų, kurios gali gyventi ir gėlame ir jūros vandenyje. Iš tokių yra lašiša. Jūroje veisiasi nėgės, kurios kartais užauga net iki 120 cm ilgio. Parkas yra vienintelė vieta Lenkijoje, kur jūroje galima pamatyti ruonius.

Lankytojams įrengti 3 pėsčiųjų takai. Vienu iš jų pasiūlė pasivaikščioti ir mums. Taip pat, kaip gamtosaugos darbuotojams, kolegos padarė mums išimtį ir parodė vieną iš 5 gamtinių rezervatų. Kelionę pradėjome nuo informacijos centro Rankoje. Iš pradžių 6 km ėjome pajūriu. Kadangi smėlis šiltas, dauguma ėjo basai. Grožėjomės jūra ir smėliu, kuris rodėsi baltesnis negu Kuršių nerijos pajūryje, nėra nei akmenukų, nei kriauklyčių.

Toliau pasukome nuo jūros į smėlynus. Eiti darėsi vis sunkiau. Kaitri saulytė ir vėjas kopose privertė prisidengti kūnus nuo deginančių saulės spindulių. Einant gilyn į kopas jautėsi, kad kylame aukštin. Prieš akis vėrėsi vis gražesni vaizdai - tikri smėlio kalnai, kitaip nepavadinai.

Nacionalinio parko darbuotojas pasakojo apie pradingusį kaimą, kai einantys priekyje pradėjo klimpti į smėlį. Vadovas įspėjo būti atsargiems, kadangi stovint vietoje galima ir visai nugrimzti. Po to kilome į kopos viršūnę: vieni lengviau, kiti keturiomis - pastumiami ir patraukiami draugų. Nuo

kopos atsivėrė nuostabus vaizdas: viena kryptimi matėsi Lebsko ežero platybės, kita - jūros toliai, papėdėje - žalia oazė tarp smėlynų, kurioje auga alksniai. Tokie nematyti kontrastai, lyg tikroji dykumoj. Tolumoje matėsi pėsčiųjų trasa keliaujančių lankytojų grupelės. Per smėlėtas kopas nukeliavę apie šešetą kilometrų, pėsčiųjų tako link pasukome ir mes. Mus sutiko uniformuoti, žiūronais ginkluoti parko apsaugos darbuotojai. Pasirodo, jie seniai mus stebėjo, palaikę parko rezervatinio režimo pažeidėjais. Tik pamatę mus lydintį parko atstovą pajuokavo, kad be leidimo būtume „susimokėję“ kiekvienas po 400 zlotų.

Nusileidę nuo kopų, beveik visi ėjome ramūs, panarinę galvas, kaip nuvaryti arkliai. Pirmą kartą per visą kelionę iškart po vakarienės visi kritome į lovas. Anksti ryte laukė ilgas kelias namo.

(Nuotraukos I. Kazakevičiaus)

Ekskursijos ir žygiai po Aukštaitijos nacionalinį parką

Ekskursijų vadovas - 1 val.:

Lietuvių kalba - 30 Lt

Rusų kalba - 40 Lt

Anglų kalba - 45 Lt

Ekskursija po pilkapio ir akmens amžiaus būsto ekspozicijas Palūšėje - 20 Lt

Specializuotos ekskursijos:
paukščių stebėjimas ir klausymas, šikšnosparnių stebėjimas, ekskursijos po Ažvinčių sengirės rezervatą (tik nuo liepos 15 d. iki metų pabaigos) 1 val.:

Suaugusiems - 100 Lt

Mokiniams - 70 Lt

Ekologinio švietimo centras

Tel. (8 386) 36604

Nakvynės kainos 1 parai:

Dviviety kambarys su

patogumais ir virtuve:

60 Lt pirmadienį - ketvirtadienį

80 Lt penktadienį - sekmadienį

Dviejų kambarių numeris su patogumais ir virtuve:

120 Lt pirmadienį - ketvirtadienį

160 Lt penktadienį - sekmadienį

Konferencijų salės nuoma:

1 val. - 30 Lt

1 parai - 150 Lt

Senovinės bitininkystės muziejus

Tel. (8 386) 36210

Bilieto kaina:

Suaugusiems - 3 Lt

Vaikams, mokiniams ir studentams - 1 Lt

Ekskursija - 30 Lt

Ginučių vandens malūnas

Tel. 8 616 29366

Nakvynė dviviečiam kambariui

su patogumais 1 parai - 120 Lt

Sauna vakarui - 200 Lt

Muziejinės ekspozicijos lankymas:

Suaugusiems - 2 Lt

Vaikams, mokiniams ir studentams - 1 Lt

Redakcijos adresas:

Palūšė LT-30202, Ignalinos r.

Aukštaitijos nacionalinio parko direkcija

Tel./faks. (8 386) 531 35, el.p. anp@anp.lt, www.anp.lt

Redaktorius L. Stanaitis

Viršelyje A. Panavo, A. Juodelio ir I. Kazakevičiaus nuotraukos

Spausdino leidykla-spaustuvė UAB „Firdas“

Vilniaus g. 36/1 Švenčionys

Tel./faks. (8 387) 512 14

www.firdas.lt

Maketavo Artūras Možeiko